

Asia: VN/31658/2024

Lausuntopyyntö: Luonnos hallituksen esitykseksi eräiden tekoälyjärjestelmien valvonnasta annetun lain muuttamiseksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset kommentit hallituksen esitysluonnoksesta.

Jos organisaationne toimii tekoälyjärjestelmien markkinavalvontaviranomaisena, mitkä ovat näkemyksenne hallituksen esityksen luonnoksen 4.2.7. kappaleeseen ”Tiedonhallinnan muutosvaikutukset” organisaationne koskevan tiedonhallinnan osalta?

Finanssivalvonta kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä liittyen tekoälyjärjestelmien valvontaa koskevan lain muuttamiseen.

Yleistä

Finanssivalvonta kannattaa ajatusta yhden yhteisen kansallisen testiympäristön luomisesta.

Kuitenkin on todettava, että kokonaisuuteen liittyy seikkoja, joita ei ole vielä riittävässä määrin huomioitu nyt lausuntokierroksella olevassa hallituksen esityksessä. Ymmärryksemme mukaan kokonaisuus tulee täydenty-mään komission täytäntöönpanosäädösten myötä, siten on todettava, että kommentointikierros on tähän nähden ennenaikainen.

Havainnot

Liikenne- ja viestintäviraston ja toimivaltaisten markkinavalvontaviran-omaisten roolit, vastuut ja tehtävät tulee selventää.

1. Roolien selkeys

Liikenne- ja viestintäviraston ja toimivaltaisten markkinavalvonta-viranomaisten roolitus ja tehtävät, mukaan lukien päätöksenteko-vastuut, tulee määritellä selkeästi koko testiympäristöprosessin osalta: osallistujien valinta ja valintakriteerit, neuvonta, varsinainen arviointi ja tarkastelu, todistuksen kirjoittaminen, loppuraportti ja jälkitoimet.

2. Puolueettomuuden ja esteettömyyden varmistaminen

Selkeä tarve varmistaa puolueettomuus ja esteettömyys toimivaltaisten markkina- ja valvontaviranomaisten roolituksissa ja tehtävissä testiympäristössä ottaen huomioon myöhemmin mahdolliset valvontatoimet koskien testiympäristössä testanneita yhtiöitä ja testattuja tekoälyjärjestelmiä.

3. Resurssit

Esityksessä mainitut resurssitarpeet on määriteltä vuodelle 2024 ensimmäisen lakiluonnoksen sekä silloisen hallituksen esityksen pohjalta. Niin kauan kuin ei ole tiedossa mikä tarve finanssisektorilla on testiympäristön käytölle tai mikä on Finanssivalvonnan rooli ja tehtävät koskien testiympäristöä, resurssitarpeen määrittäminen on vaikeaa ja sen riittävyys on epäselvä.

Lisäksi toimivaltaisten markkina- ja valvontaviranomaisten on pystyttävä osallistumaan testiympäristöön osallistuvien yritysten valintaan oman valvontavastuunsa osalta, jotta voidaan varmistaa, että varatut resurssit riittävät tuleviin testiympäristötehtäviin sekä tarpeen vaatiessa tehdä työjärjestelyjä tulevien resurssivaatimusten mukaisesti.

4. Maksut ja laskutus

Testiympäristöön liittyvien maksujen laskutus tulee määrittää tasolla: milloin laskutetaan, kuka laskuttaa ja miten jätetään mukana olleille toimivaltaisille markkina- ja valvontaviranomaisille.

5. Dokumenttikäsittely, testaus fyysisessä testiympäristössä ja testaus todellisissa olosuhteissa

Näyttäisi siltä, että ensivaiheen toiminta testiympäristössä tulee olemaan dokumenttitarkastelua. Prosessierot testaamisen tapahtuessa eri ympäristöissä tulee kuitenkin määrittää, jotta saadaan ymmärrys niiden vaikutuksesta resurssitarpeeseen ja työsuunnitteluun.

6. Tiedonhallinta

Finanssivalvonta toteaa tiedonhallinnan osalta, että ennen kuin tekoälyasetuksen 57 artiklaan liittyvä tehtävänjako on kansallisen lainsäädännön tasolla määritetty, on vaikea ottaa kantaa organisaation tulevaan tiedonhallintaan.

7. Tiedonluovutus ja tietosuojat

Säännöskohtaisissa perusteluissa on todettu, että viranomaisen tulisi perustella tiedonluovutukseen liittyvissä tilanteissa tietojen välttämättömyys joko tietojen luovuttavan tai tietojen vastaanottavan tahon laissa määriteltyjen tehtävien hoitamisen kannalta, jotta luovutettavat tiedot olisivat rajattu oikeasuhtaisesti ja vain välttämättömään tarpeeseen.

Finanssivalvonnan salassapitovelvollisuus perustuu finanssisektorin EU-säädösten vaatimuksiin ja siten tiedonluovutusoikeuksia on perinteisesti tulkittu suppeasti ja luovutuksista on tehty erityinen kirjaus Finanssivalvonnasta annettuun lakiin. Pelkkää muiden viranomaisten tiedonsaantioikeutta ei ole katsottu riittäväksi. Siten mahdollinen Finanssivalvonnan tiedonluovutusoikeus tulee täydentää Finanssivalvonnasta annetun lain 71 §:än.

Tiedonluovutusten osalta säännöskohtaisissa perusteluissa viitataan myös siihen, että tiedonluovutusoikeus voisi koskea poikkeuksellisissa tilanteissa myös henkilötietoja. Tältäkin osin on todettava, että välttämättömyyskriteeri on kohtuullisen väljä ja monitulkintainen.

Kokeilulainsäädännöstä

Kokeilulainsäädännön ja erityisesti Liikenne ja -viestintäviraston ja sitä kautta myös muiden markkinavalvontaviranomaisten roolia selkeyttävän asetuksen antamisen osalta on todettava, että kokonaisuuteen liittyy julkisen vallan käyttöä, minkä vuoksi tästä tulisi säätää lainsäädännön tasolla. Lisäksi Finanssivalvonta toimii hallinnollisesti osana Suomen Pankkia eikä ole osa valtionhallintoa. Hallituksen esityksen mukaan: viranomaisten laissa määriteltyjen tehtävien yksityiskohtia voitaisiin täsmentää asetustasolla. Tehtävien määrittely asetuksella ei kuitenkaan ole Finanssivalvonnan tehtävien osalta mahdollista edellä mainituista syistä.

Terho Jussi
Finanssivalvonta